

Tietoa muistisairauksista

21.2.2017

Geriatrian ja yleislääketieteen erikoislääkäri

Maija-Helena Keränen

KANSALLINEN MUISTIOHJELMA 2012–2020

Tavoitteena muistiystävällinen
Suomi

- **Aivoterveysten edistäminen**
- **Oikeat asenteet aivoterveysten, muistisairauksien hoitoon ja kuntoutukseen**
- **Hyvän elämänlaadun varmistaminen muistisairaille ihmisille ja heidän läheisilleen oikea aikaisen tuen, hoidon, kuntoutuksen ja palvelujen turvin**
- **Kattavan tutkimustiedon ja osaamisen vahvistaminen**

Muisti ei ole yksi kokonaisuus, se koostuu osista

Aistimuisti

Työmuisti
i

Säilömuisti

Taitomuisti

Tiedonkäsittely -kognitio

Muisti

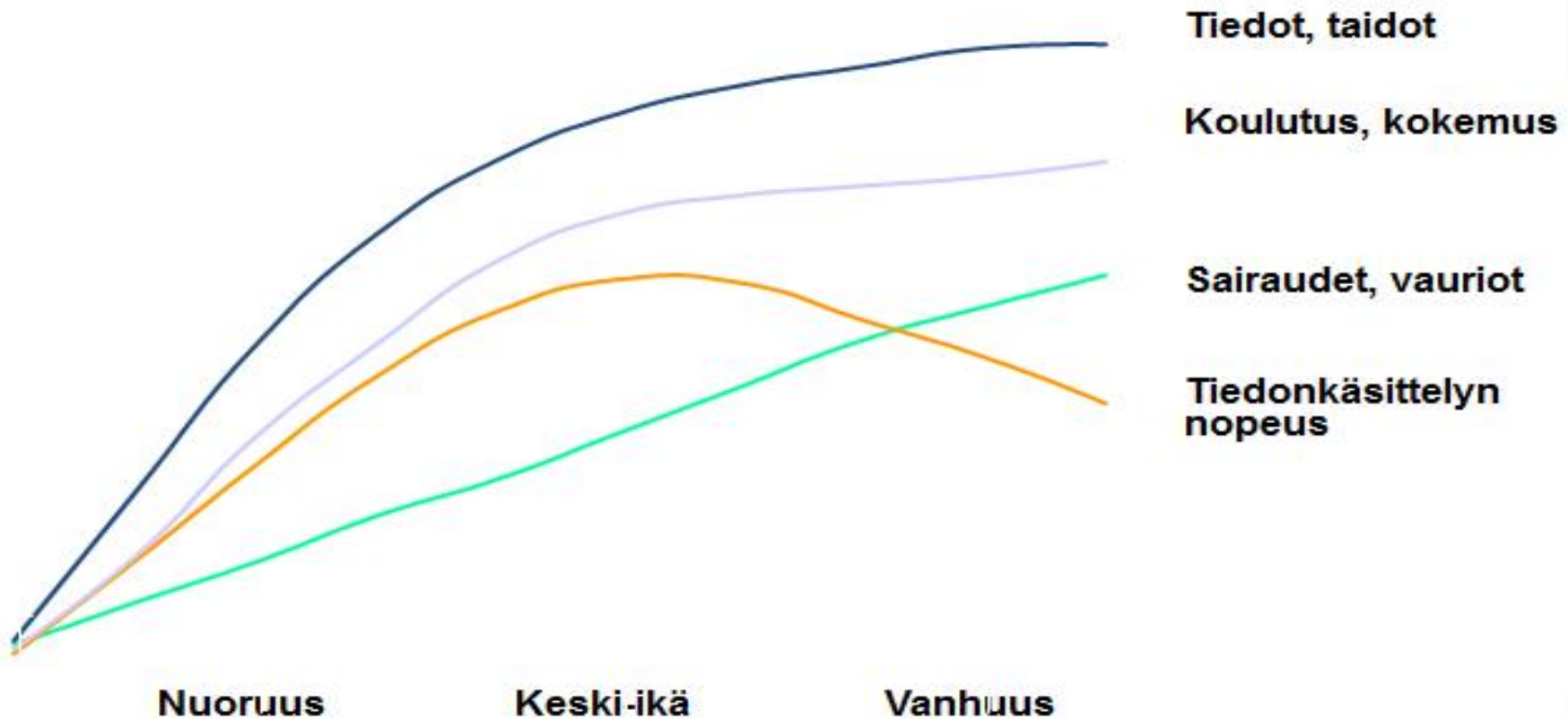
Kielelliset
toiminnot

Hahmottaminen

Toiminnanohjaus

Toiminnan
toteuttaminen

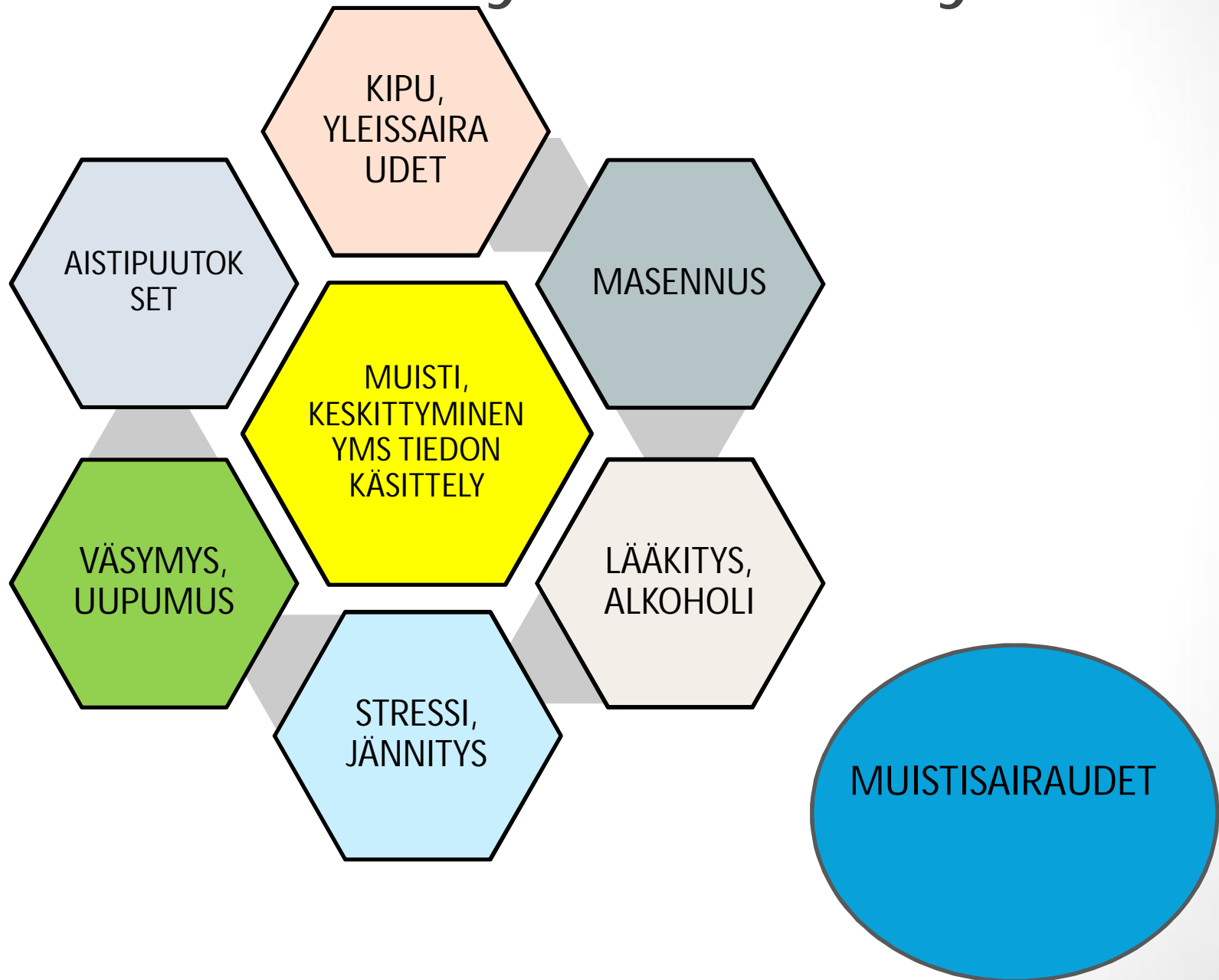
Kognitiivinen kehitys

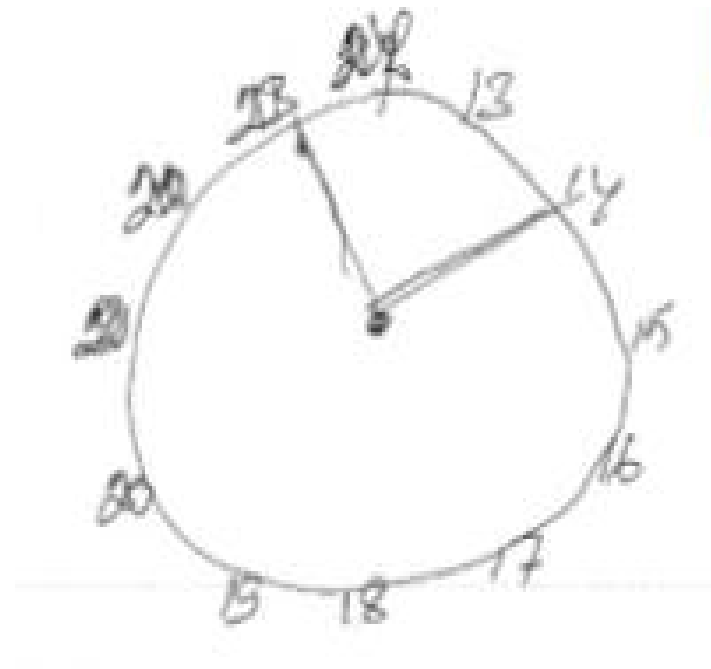
R. Portin
1996

Muistiongelmät eivät kuulu normaaliin ikääntymiseen

Muisti voi heikentyä monista syistä

Muistiongelmien syy täytyy aina selvittää
Että voitaisiin auttaa!

MUISTISAIRAUDET

Muistisairaudet ovat tavallisia

- Joka kolmas yli 65-vuotias ilmoittaa kärsivänsä muistioireista
 - suurimmalla osalla taustalla on jokin selittävä syy

Suomessa todetaan noin 14 500 uutta muistisairautta vuosittain

Noin 200 000 suomalaista sairastaa muistisairautta

- Työikäisiä n 7000

Muistisairauksien esiintyvyys

Ikä vuosia	%
30-64	0,26
65-75	4,2
75-84	10,7
85-	35,0

Milloin pitäisi huolestua?

- Toistuvaa unohtelua
- Toistuvaa samojen kyselyä
- Asioiden sekoittuminen, lähitapahtumien unohtuminen
- Ohjeiden, luetun, television, radion seuranta hankalaa
- Ongelmat teknisten laitteiden kanssa
 - Uuden oppiminen vaikeutunut
 - Ennen osattu ei sujukaan
- Epäluuloisuus
- Muistioireiden selittely

Miten muistisairauksia tutkitaan?

- Lääkärin tutkimus
 - Haastattelu ja kliininen tutkimus
 - Muistikyselytestit
 - Läheisen haastattelu
 - Laboratoriokokeet
 - Aivojen kuvantaminen
-
- Joskus lisäksi
 - Aivo-selkäydinnesteenäyte
 - Neuropsykologinen tutkimus

Tiedonkäsittely -kognitio

Muisti

Kielelliset
toiminnot

Hahmottaminen

Toiminnanohjaus

Toiminnan
toteuttaminen

Ajattelutoiminnan muutokset

- Ajattelun hidastuminen
- Ajatus katkeilee

Kielelliset ongelmat

- Sanojen löytämisen vaikeus
- Puheentuoton hankaluus
- Puheenymmärtämisen vaikeus

Toiminnanohjauksen ongelmat

- Monimutkaisten tehtävien tekeminen haastavaa
- Juuttuminen tiettyyn ajatukseen tai toimintatapaan
- Ongelmien ratkaiseminen hankalaa

Keskittymisvaikeudet

- Ei jaksa keskittyä asiaan, joka ei kiinnosta
- Pidempään keskittyminen vaikeaa
- Vaikea keskittyä, kun häiriötekijöitä
- Tarkkaamattomuusvirheet
- Pitkään kuunteleminen hankalaa

Näönvaraisen hahmottamisen ongelmat

- Vaikea löytää/erottaa esineitä
- Suunnistamisen vaikeus, etäisyyksien hahmottaminen vaikeaa
- Kasvojen/esineiden tunnistamisen vaikeus

Käyttöoireet

- Muutoksia käytöksessä ja tunne-elämässä
- Masennus, apatia, levottomuus, ärtyisyys
- Uni-valverytmin ongelmat
- Sopimaton käytös, estottomuus
- Aistiharhat, epä- ja harhaluulot

Muistisairaudet

Muistisairaus	%-osuus
Alzheimerin tauti	60-70
Aivoverenkiertosaireuden muistisairaus	15-20
Lewyn kappale -sairaudet	10-15
Otsaohimolohko- rappeumat	5-10

Dementia

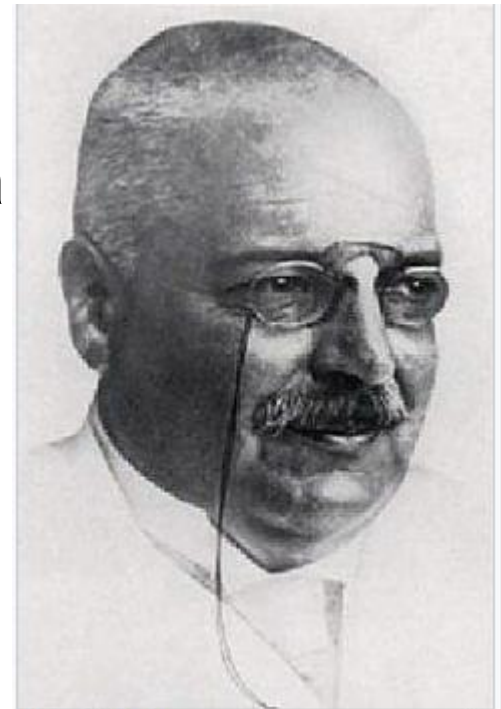
- Dementia ei ole sairaus, vaan oireyhtymä esim. pitkälle edenneessä muistisairaudessa

Dementia-oireyhtymään liittyy muistihäiriöiden lisäksi yksi tai useampi seuraavista:

- kielellinen häiriö (esim. oikeiden sanojen muistamisen, ymmärtämisen tai löytämisen vaikeus),
- kätevyyden heikkeneminen (esim. pukeutumisen ja parranajon vaikeutuminen),
- tunnistamisen vaikeutuminen (esim. kasvojen tai esineiden tunnistaminen) ja
- monimutkaisten älyllisten toimintojen heikkeneminen (esim. ohjeiden mukaan toimiminen tai vieraassa paikassa suunnistaminen).

Alzheimerin tauti

- Oireet johtuvat aivoissa tapahtuvista muutoksista joiden seurauksena muistijärjestelmän toimintaan liittyviä hermosoluja tuhoutuu
- Perimmäistä syytä ei tiedetä
- Etenee vaiheittain ja tasaisesti, yksilöllisesti
- Varhainen diagnostiikka on tärkeää
- Voi olla perinnöllinen, mutta se on harvinaista
0,1 %

Alois Alzheimer

Alzheimerin tauti - muistiongelmät arjessa

- Samojen asioiden kysely ja uudelleen puhuminen
- Sovittujen asioiden, tapahtumajärjestyksen unohtaminen
- Uusien asioiden oppimisenvaikeus
- Nimimuistin heikentyminen
- Sanat mielessä, mutta ei saa sanottua
- Vaikeus muistaa paikkoja ja kulkureittejä
- Tavaroiden hukkaantuminen, haeskelu
- Kätevyys, hahmottaminen, ajantaju

Aivoverisuonisairauden muistisairaus

- Taustalla voi olla erilaisia aivoverenkiertohäiriöitä
- Oirekuva riippuu vauriopaikasta ja sen laajuudesta
- Muisti säilyy paremmin kuin Alzheimerin taudissa
- Oiretunnistavuus kohtalaisen hyvää
- Oireina hitaus, vireystilan vaihtelu, jähmeys, aloitekyvyttömyys, kielelliset vaikeudet, mielialamurheet

Lewyn kappale -tauti

- Muisti säilyy alussa kohtalaisen hyvin
- Herkästi sekavuutta
- Oirekuvan/vireystason vaihtelua
- Jähmeyttä Parkinsonin taudin tapaan
- (näkö)harhat tavallisia
- Pyörtymisiä/lyhyitä tajuttomuuskohtauksia
- Usein mielialan mataluutta
- Herkkyys psykoosilääkkeille

Parkinsonin taudin muistisairaus

- Kuuluun Lewyn kappale –tauti sairauksiin
- Ensin Parkinsonin tauti diagnoosi vähintään vuoden

Otsa-ohimolohkorappeumat

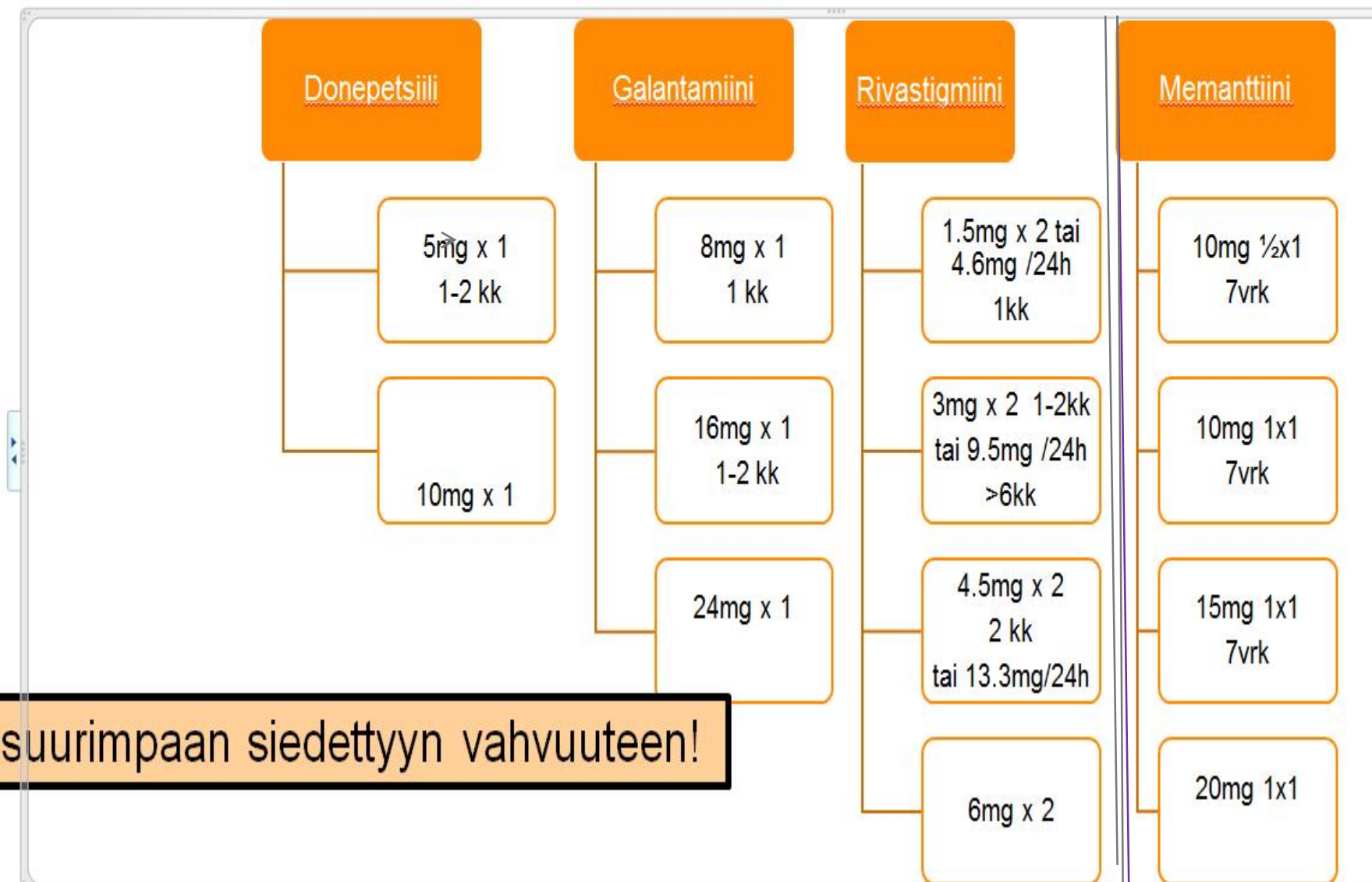
- Persoonallisuuden ja käyttäytymisen muutos
- Oiretiedostamattomuus
- Muisti alkuvaiheessa paremmin säilynyt
- Alkaa yleensä 45-65 v iässä
- Ajattelu konkretisoituu, jumittumista, suunnitelmallisuuden heikentymistä, impulsiivisuutta
- Estottomuus, tahdittomuus, ärsykesidonaisuus
- Joskus aloitekyvyttömyys, apatia

- Otsaohimolohko rappeuma
- Etenevä semanttinen afasia
- Etenevä sujumaton afasia

Muistisairauksien hoito

Alzheimerin taudin lääkkeet

Indikaationa Alzheimerin tauti sekä Parkinsonin taudin muistisairaus

Pyri suurimpaan siedettyyn vahvuuteen!

Tavallisimmat haittavaikutukset

- AKE-lääke
 - Pahoinvointi, oksentelu, ripuli, ruokahaluttomuus
 - Heitehuimaus
 - Päänsärky
 - Unettomuus
 - Lihaskrampit
 - Exelon laastari paremmin siedetty -ihottuma
- Memantiini
 - Heitehuimaus
 - Päänsärky
 - Väsymys

Lääkehoidon tavoite

- Sairauden etenemisen jarruttaminen
- Vireystilan koheneminen, apatian helpottuminen, toimintojen jouhevoitumien
- Käyttösoireiden hoito

- Tehon arviointi
 - Yksinkertaiset testit, mutta ennen kaikkea toimintakyky

Lääkehoidon tulevaisuus?

Etusivu - Uutiset

27.4.2014 05.00

Alzheimerin taudin rokotetta testataan Turussa

Lääkeyhtiön esittelemä Alzheimer-lääke voi olla läpimurto taudin hidastamisessa

Eli Lilly -lääkeyhtiö kertoo saaneensa kokeissaan selviä merkkejä siitä, että solanetsumabi estää Alzheimerin taudin etenemistä, jos lääkitys aloitetaan jo ensi oireisiin.

Ulkomaat 22.7.2015 klo 18:35 | päivitetty 30.7.2015 klo 08:20

TERVEYS | Susanna Peltonen 8.4.2015 klo 12:00

Alzheimerin tautiin löydettiin lääke - Oli tarkoitettu alun perin aivan toisen ongelman hoitoon

3.9.2016 5:15

Jaa

Twiiittaa

aine poisti Alzheimerin tautia sairastavilta äydellisesti.

Muu kuin lääkehoito

Mitä kuntoutus on?

- Kuntoutus viittaa kaikkiin niihin toimiin ja toimenpiteisiin, jotka tukevat liikunta- ja toimintakykyä, elämänhallintaa ja elämänlaatua sekä omatoimisuutta arjessa
- Myös omainen huomioidaan
- Tavoitellaan mahdollisimman hyvää toimintakykyä ja elämänlaatua etenevästä muistisairaudesta huolimatta
- Pyritään erityisesti sairastuneen voimavarojen ja omatoimisuuden sekä hallinnan tunteen ylläpitämiseen ja parantamiseen
- Lähiympäristön muokkaaminen sairastuneen toimintakykyä tukevaksi

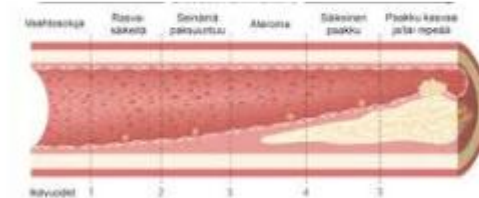
Kuntoutus

- Aivoterveysteen vaikuttavat elintavat tärkeitä
 - Monipuolinen ravinto
 - Liikunta
 - Sosiaalinen aktiivisuus, viriketoiminta
 - Laadukas ja riittävä yöuni
 - Alkoholiala kohtuudella
 - Riskitekijöiden hyvä hoito (verenpaine, verensokeri, kolesteroli, tupakoinnin lopettaminen)

Yksilöllinen hoito- ja kuntoutussuunnitelma

- .1. Kokonaistilanteen säännöllinen seuranta ja arviointi 6–12 kuukauden välein**
- .2. Lääkehoidon tarkistus**
- .3. Oheissairauksien hoito**
- Muistisairauksien vaaratekijöiden hoito
- Yksilöllisesti räätälöidyt palvelut
- .6. Käyttösoireiden hoito**
- Ajoterveyden ja -turvallisuuden arvio
- .8. Liikunnallisen, sosiaalisen ja psyykkisen kuntoutuksen arvio**
- Muistiapuvälinearvio
- .10. Ravitsemustilan arvio**
- Sosiaalietuuksien päivitys
- Edunvalvonta
- Hoitotahto
- Ohjaus ja neuvonta
- .15. Omaisten kuuleminen ja tukeminen**
- Seuraavasta seurantakäynnistä sopiminen
- Yhteystiedot (esimerkiksi muistikoordinaattorille tai muistipoliklinikalle)

Voiko muistisairauksia ehkäistä?

K
I
I
T
O
S